

Nicole Vestling

Deltagare i internationella akademien och praktikant på Democratic Alliance i Sydafrika

November–2021

Local Government 2021 Edition

Den 1 november 2021 blev en historisk dag för den unga demokratin Sydafrika. I lokalvalet hamnade det regerande partiet, African National Congress (ANC), under 50% för första gången sedan år 1994. Resultatet hintar om ett eventuell maktskifte vid det kommande nationella valet år 2024. Om tre år skulle därför Sydafrika kunna ha en minoritetsregering som styrs av Democratic Alliance (DA), Sydafrikas största oppositionsparti. Få är dock övertygande om en sådan framtid. Den generella uppfattningen är att oppositionen är för splittrad och uppdelad i små partier för att någonsin kunna ta över och behålla makten.

Att valet över huvud taget blev av kom däremot som en överraskning då ANC försökt få det uppskjutet till nästkommande år med hänvisning till pandemin. Med påtryckningar från DA meddelade dock valkommissionen (IEC) så sent som i september 2021, att valet skulle ske den 1 november. Valprocessen inleddes då med den obligatoriska registreringshelgen som tog plats 18-19 september. I Sydafrika finns inget transparent folkbokföringssystem som i Sverige. Det är därför inför ett val som många registrerar sin adress om de flyttat sedan de fyllt 18 (då man registrerar sig för första gången) eller sedan de sist röstade. Registreringen kan göras genom att gå till en vallokal eller genom en framtagen e-tjänst. Under första dagen av registreringshelgen överbelastades e-tjänsten och låg sedan nere större delen av tiden. Trots en uppvisad flexibilitet från IEC att lösa problemet misslyckades många med att registrera sig under den utsatta tidsperioden.

Det historiskt låga valdeltagandet var därför inte så överraskande. Endast 48% av de röstberättigade i landet tog sig till en vallokal för att rösta. Utöver det sent påkomna datumet för valet och svårigheter att registrera sig har hög arbetslöshet, utbredd korruption och generella oroligheter i landet skapat väldigt svaga incitament för människor att utnyttja sin rösträtt. Man tror helt enkelt inte att det kommer göra något skillnad om man röstar eller inte. Till skillnad från Sveriges höga valdeltagande, tillika höga tilltro till staten, finns nästintill ingen tillit till varken regering eller statstjänstemän i Sydafrika.

När resultatet av valet väl offentliggjorts påbörjades koalitionsförhandlingar i de olika kommunerna. I många länder har koalitionsregeringar varit normen men i den unga demokratin Sydafrika är detta något helt nytt. Det som man sett i Sydafrika är att koalitionsavtal mellan mindre partier inte fokuserat på att förbättra livet för sina medborgare. Fokus har istället legat på att få in familjemedlemmar i parlamentet eller att öka sin makt och status som parti. Det har därför blivit svårt att förutse hur de olika partierna kommer rösta när det kommer till att utse vem som ska styra kommunen. Under de senaste dagarna har vi fått se hur detta kan utspela sig då DA oväntat vann i fyra kommuner, bland annat Johannesburg, Sydafrikas största stad och ekonomiska centrum. Detta skapade kris inom partiet eftersom DA både önskat och förväntat sig att sitta i opposition i dessa kommuner. Deras kandidater var därför inte utvalda för att faktiskt styra kommunen och saknar numera både

Nicole Vestling

Deltagare i internationella akademien och praktikant på Democratic Alliance i Sydafrika

November–2021

kvalifikationer och kompetens för att inneha position som borgmästare. Det ses inom DA som försök till att förstöra för partiet som nu har en nästintill omöjlig uppgift att lösa inom dessa kommuner.

Det som är tydligt i Sydafrika är att koalitionsregeringar är framtiden. Landet har därför mycket att lära sig från andra om hur effektiva koalitionsavtal ser ut. För Sverige och Sydafrika finns därmed nyttiga samarbetsprojekt när det kommer till koalitionsavtal och kommunalt självstyre. Framtida utbytesevent mellan Centerpartiet och Democratic Alliance skulle förslagsvis kunna innehålla kommunrepresentanter och Sveriges Kommuner och Regioner (exempelvis SKL International) vilka kan presentera praktiska exempel på svenskt lokalt självstyre.

Nicole Vestling

Praktikant

Democratic Alliance, Sydafrika